

LA ESQUELLA

DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH, HUMORÍSTICH, IL-LUSTRAT Y LITERARI.
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA.

2 CUARTOS CADA NÚMERO PER TOT ESPANYA

y 10 centaus paper en l' isla de Cuba.
NUMEROS ATRASSATS 4 CUARTOS.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya 8 rals.
Cuba y Puerto-Rico, 16.—Estranger, 18

NADAL DEL POBRE.

Per Nadal l' havian de veure... ¡Pobre Sr. Andréu!.. Tant bol... era un trós de pá... era pecat ferli mall Estant ab la familia rodejat del seu bordegás, de la gran y de la xica... ja ho tenia tot.

A casa seva se celebravan totes las festas; pero la més grossa era la de Nadal... ¡Oh! aquell dia s' hi coneixia.

Tres dias avants se 'n anava á l' Esplanada donant la má á la xica, á veure 'ls galls d' indis, y no per comprarne cap... Prou se recordava del escándol que un any la dona l' hi va moure, per haverne comprat un á la Rambla per dotze pessetonas, que tant bon punt lo vejé ella, va trobarlo tot clapat de verola. ¡Quinas burles, quinas befas, quin enfadol!..

Lo senyor Andréu digué:—May més. Y del dit al fet: anava á mirarlos y res de comprar.

—Oh, ca... no vull que m' engallinin.

Y además, com deya la Pepa:—¿Qué 'n farém de tanta vianda? Aixís com aixís los *didós* de la xica, que son de Centellas, cada any nos envian un parell de capons, y com que may tenim convidats, ja n' hi ha prou.

La nit de la vigilia l' esperava 'l Sr. Andréu ab més dalé que la quitxalla. Ell era qui portava un bon *tió* de llenya de la rejoleria que tenia un company seu allí á la vora, y ho arreglava tot pèl vespre, seguit sempre de la quitxalla que ficantse entre camas l' hi deya:

—Pare ¿qué no farém cagá 'l tió?

—Si, home, si, deya ell ab bondadós accent.

—La xica m' ha dit que no...

—Oy no que nó ho he dit jo, que ha sigut la gran...

¿Oy, mare que ha sigut la gran?

—No m' amobinis responia la senyora Pepa tota atrafegada escombrant la cuyna.

Y mentres tant ell, lo Sr. Andréu, se 'n anava á la xocolateria per veure si se sabia alguna cosa de la *grossa*, porque ell tenia l' *apuntació* de un bitllet que hi havia posat vuit rals; y després de la xocolateria cap á recullir lo *fixo* del Hospital, que aquella senmana l' hi tocava comprarlo á n' ell, (anavan á mitjas ab l' estudiant del segon pis), y de passada á provehir de turróns de tauleta, rosquillas y carquinyolis pèl tió, ficants' ho sota la capa, porque la canalleta no se 'n adones, si bè quan arribava y se 'n anava al quarto, tots ells com si oloressin alguna cosa, l' hi corrian al darrera.

Y ja se sabia: á n' ell li tocava matar la viram. Anava á la cuyna, agafava 'ls capons, se treya un ganivet de butxaca que li servia per cargolá 'l cigarro, 'l esmolava passantlo per la pedra de la aygüera, esplomissava 'l coll d' un capó y ¡zas! lo matava, mentres las dos noyas se barallavan per tenir l' altre, fentli petons sobre l' ull per falta de galta, y 'l xicotet, com á més

gran, aguantava 'l plat per tomar la sanch tot espurnejantli 'ls ulls; pero fent lo cor fort.

Quan ja estava mort lo deixava sobre l' aygüera y agafant l' altre 'l despatxava ab un dir ¡Jesús! Y desseguida en un cabás que servia per posarhi la llenya pèl foch, hi tirava 'ls *volátiles* y fent rodona ab los petits vinga *plomarlos*. ¡Qué n' estava de content, veyentlos tant bons y alegres, y sentint:

—¡Ay! ¡ay! ¡Jo vull plomar la cuixa!

—Jo també, vés.

—Ploma 'l coll tú.

—Par, 'm vol deixá 'l coll á mitj pelar y vol pendrem la cuixa.

—A veure si entre tots me 'l esquinséu, deya la senyora Pepa. ¿Y tú babau de qué serveixes? Sembla impossible un home tant criaturer.

—Y deixa 'ls estar dona.

—Bueno jo no vull serhi més.

—Ton, vina aquí... enfadarte per aixó.

—No vull.

Y sentantse en lo petit replá del braser de rajolas, comensava á remenar lo foch ab un boix de ferro de cotilla que servia de pala.

—Ton, ¡ay! que si l' hi vinch... deixa está 'l foch, estigas quiet... ¡oh! aquest xicot me farà *pervaricar*.

Y aixís, entre 'ls crits de la senyora Pepa y las barallas de las criaturas, se plomavan los capons, s' escombravan las plomas escampadas per la cuyna, mullantlas porque no voleyessin y cantant y picant lo tió, s' acabava la vetlla ficant la canalla al llit, plorant porque volian veure farsir los pollastres.

Llavors la Pepa, 'ls netejava, 'ls farsia de prunas, pinyons y fideus, 'ls hi donava una capa de llart que semblavan ensucrats, hi posava *clavells*, un *pols* de canyella picada y trossets de sancera de la bona, comprada á ca 'n Capella, y cuberts ab dos fulls de paper d' estrassa, 'ls portava al forn, encarregantlos sobre tot que no 'ls resequessen massa y tinguessin cuidado ab lo such.

L' endemá, mentres la dona que 'l dia avants ja havia comprat, comensava á fé 'l dinar, després d' afeytarse y tallarse una mica la *lutxana*, mirantse en un mirall d' aquells petits de quadro, enganxat ab un cordill en lo baldó del balcó de la eixida, se 'n anava 'l senyor Andréu ab la quitxalla á oir tres missas á Santa Mónica, á veure fer salva á Atarassanas, á donar un passeig per Muralla de mar, y á casa, sense olvidarse, de comprar los turróns de massapá y Jijona y las vint y cinch neulas en una pastisseria del carrer de l' Hospital, que feya més de deu anys que las hi comprava.

A las dos se posavan á taula y ja la Pepa s' havia *basquejat* per portá 'ls capons del forn embolicats en un toballó, parar la taula, amanir l' escarola y l' ápit que havia dut l' escombrayre ab la décima, y escudellar la sopa que ab lo quarto de gallina que hi havia, donava gust de veurer.

Com tothom tenia gana, ningú deya res fins que 's

treya la cassola. Llavors comensava la gatzara de voler la cuixa y enfadarse 'l noy porque n' han donada una á la *xica* y riure 'l senyor Andréu y enfadarse la senyora Pepa, dihent que tots plegats la farian *pertení*.

Després treyan l' ampolla de vi blanch que havia portat lo taberner com á regalo de Nadal, 'ls turróns y las neulas y per voler la paperina de paper d' estrassa que ab prou feynas hi entrava 'l cap de la petita, se repetia la saragata y 'l senyor Andréu se 'ls mirava tot somrient, fumant un *puro* (que l' hi havia dat l' amo de la casa, que havia trobat al mati per la muralla) demanant á Déu que 'ls conservés molts anys la felicitat que tenian y que quan grans los seus fills 'ls hi donguessen aumentadas la ditxa y l' alegria que li havian dat á n' ell.

¡Ay Senyor! Han passat vint anys desde aquella época felis... Han passat vint Nadals més ó ménos alegres..

Un dia de Nadal vá arribar á aquella casa una notícia desesperadora. L' Anton, lo noy, que havia anat á servir, moria, allá al Nort, ferit per una bala carlista. Desde aquella fetxa, may més lo Sr. Andréu torná á estar alegre. Després s' aumentá son pesar, veyent casarse á las dos fillas, totes dugas fora de Barcelona.

—Aném ab ellas, deya la Pepa.

—No: responia 'l Sr. Andréu: aquí he nascut y aquí 'm quedo... ¿Cóm vols que 'm separi del lloch hont viuhen tots los meus recorts?... ¿Cóm vols que passi Nadal en un altre puesto?

Y quan arriba 'l dia memorable, mentres los de baix, y 'ls del costat disfrutan y menjan lo gall y aixecan lo vas, y pèl carrer sonan guitarras y panderos, dugas fonts de llágrimas relliscan peresosas y s' entrabancan per entre las arrugas de la cara del pobre Sr. Andréu.. orfe de fills.

Aquests son are 'ls seus turróns de cada any. ¡Compadesquéu als pobres que no tenen medis de celebrar la gran festa; pero compadesquéu també als infelissos que saborejan la dolsor de uns recorts tant impregnats de amargura.

MISTER JHONSON.

GRAN TEATRO DEL LICEO.

INAUGURACIÓ DE LA TEMPORADA.

IL DUCA D' ALBA.

Ja hi som. Lo Liceo ha obert sas portas. Apesar d' alló que *ni en viernes ni en martes...* dimars vá inaugurarse la temporada lirica de 1882 á 83. Fins are totes las empresas prometian estrenos y 'ls quedavan á deure. 'l senyor Bernis obra 'l teatro estrenant *Il Duca d' Alba*, l' obra póstuma del inmortale Donizetti.

respirant infla la galta,
obra 'ls ulls suspira y toca.

II.
No havia tocat encare,
quan obrintse un finestral,
surtí un nas com un parpal
enganxat en una cara.

A la claror d' un llampech,
qu' aquell cap de llum corona,
se vegé qu' era una dona
mes hermosa qu' un renech.
—Obra Laura;—bon principi.—
—No puch encare Manfredo.
—Obra dona, que 'm refredo
y es fácil que 'm encostipi.
—Lo Duch sembra qu' ha ensumat
ma passió per tú y vigila.

—¡Vatua 'l ret de la Sila!
—Per aixó no dorm d' escamat.
Si perjura 'm ve observant,
lo qu' es ell ja ho determina,
me clavarà una tonyina
que 'ls angels hi ballarán.
—Porto espasa, 't porto afecte,
y soch valent y atrevit,
ensenyaré al teu marit
de tenirte més respecte.

Jo aixó ho prenc com á desgracia!
¿Que no sap ja que tant crida
que no es bona una corrida
si no hi há toro de gracia?
Déixat de cosas y cuita
qu' es tart y plóu y llampega;
avuy ab aquesta pega
estich fet, Laura, una fruita.—
Y escalant lo finestró
pujá Manfredo ab má llesta,
y entre mitj de la tempesta
resonava un fort petó.

Quant l' aubada riallera
per la plana despuntava,
Manfredo 'l castell deixava
tot cordantse... la visera.
Y al eixí 'l sol alegroy,
en la portalada 's veyá
un gran anunci que deya
«mañana mata Peroy.»

RAMON COLL GORINA.

ESQUELLOTS.

Dilluns es Nadal.

Ab aquest motiu presentem la décima á tots los nostres lectors.

Ey, s' enten, una décima sense propina enterament gratuita, limpia de polvo y paja.

Per molts anys pugan menjar
los turrons, gall y demés,
sens la sombra de un inglés
que los puga molestar

Vegin donchs de disfrutar
diada tant senyalada,
olvidant la camachada
que 'ns dona tants amohinos
y passant moments divinos
ab la dona y la maynada.

Aquesta décima es bastant dolenta; pero es molt barata.

Diumenje passat gran batalla electoral.

Y dich gran batalla, perque encare que aquesta no 's vá veure y ningú 's vá moure de casa, 'l resultat vá ser que sortian mils y mils de vots de las urnas.

Un elector de bona fé 'm deya:

—Si ho entench que 'm pelin. M' hi estat al colegi tot lo dia; no hi ha entrat ningú, absolutament ningú, no hi votat sino jo... ¿Y sab quantas papeletas han surtit de l' urna? Setcentas y pico.

—Pero escolti, l' hi preguntava un amich: ¿vá observar si la seva candidatura estava embrassada?

—¿Qué vol dir?
—Home, que devegadas las candidaturas quan son dintre de l' urna cadellan.

—No pot ser. Jo crech que 'ls fills s' han de semblar als pares... veritat?... Donchs la mèva candidatura era de oposició, y las setcentas que ván sortir de l' urna eran totas ministerials.

L' escrutini vá comensar á la tarde en tots los colegis y á las set havia terminat per tot arrèu.

No obstant, los resultats de las eleccions no 's ván coneixe fins l' endemà al mitj dia.
¿Cóm s' ho explican aixó?

—Molt senzillament, deya un fusionista. Es que 'ls electors difunts que havian anat á votar, un cop acabada l' elecció, no volian tornar al ninxo.

—¿De veras?
—Miri si es veritat, que al cementiri vá haberhi una especie de pronunciamient. L' arcalde hi vá enviar á casi tots los municipals, y de un á un y á la forsa, ván

haverlos d' enquivir novament als seus fúnebres apotentos.--Vaya, 'ls deyan los Quimenes y 'ls Quiñones: estèn Vdes. quietos, que cuando hi tornarà á haverhi elecciones, entonces volverán á sortir.

L' endemà de las eleccions, la Crónica estava entusiasmada y deya que may hi hauria hagut tanta legalitat com are.

Lo que may hi habia hagut, es tanta barra.

Una de las personas elegidas, per obra y gracia de no sé quins poders misteriosos, es lo Sr. Gassó, fabricant d' objectes de goma.

¡Coincidencia! Los actuals triunfos electorals també son de goma: s' estiran y s' arronsan.

Un altre dels elegits, pèl mateix istil, es lo Sr. Carbonell, crítich musical de la Publicitat.

Lo triunfo de aquest senyor es una solfa que ha caygut sobre aquell periódich.
Y que no hi há pas benzina que la puga treure.

Los operaris impressors, demanan un aument de salari... y ja que son á demanar, demanan també una intervenció directa en la orgnisació del treball de las imprentas.

Ells diuhen als duenyos de taller:
—Es veritat que demanem un aument de sou; pero en cambi 'ls rellevem de una pila de mal-de-caps.... nosaltres cobrarem lo jornal, y en cambi serem amos... Y aixis vostés no tenen res més que fer, que anarse 'n á doná 'l vol. Nosaltres nos cuydarem de tot.

Qualsevol creurá que 'ls caixistas aquí á Barcelona 's moren de gana, perque quan se demana un aument de salari, es senyal que 'l que 's guanya no basta per viure.

Donchs no: un caixista que sá piga la seva obligació 's fá un jornal de sis, set, vuit y fins nou duros semanals.

¡Quants obrers no envejarán la seva sort!
¡Y quants que no son obrers l' envejarán també!

Fixinse ab lo ram de dependents de escriptori: guanyan de dotze á quinze duros al més... y han de vestir decentement, y la seva feyna es una mica més complicada que la de picar lletres y posarlas de renglera.

Entre mateixos periodistas, que han d' expreme 'l cervell ¿quins son los redactors que guanyan nou duros á la senmar a?

Créguinme á mi, quan tornin á neixe, fássinse caixistas.

Y la huelga ha comensat, precisament per aquellas casas ahont se 'ls tractava millor.

Ja tenia rahó en Carlos Altadill, quan deya:
—Agrahit... no vull serne: ser agrahit fá gos.

Decididament, lo públich de Madrit y 'l de Barcelona no se semblan absolutament en res.

¿Agrada aquí una artista ó un espectacle? Donchs allí passa entre la major indiferencia.

Exemple: l' eminent, l' incomparable pianista Planté: á nosaltres vá deixarnos espalmats... A Madrit, ni ménos se l' han escoltat.

Un altre exemple: la Gemma Cuniberti, aquesta nena maravillosa, que á l' edat de deu anys y mitj té l' instrucció de una gran actris. Allí vá ser admirada, aplaudida ab deliri. Aquí 'l públich, ni ménos s' ha prés la pena de anar á sentir-la.

Lo públich de allá y 'l d' aquí no se semblan sino en una cosa: tots dos son injustos y parcials.

Un eco de Nadal:

—¿Ja t' ha dut la décima 'l sereno?
—Si, noy, sí.
—¿Y qué l' hi has donat?
—L' hi donat la má.

Una definició de las bonas festas de Nadal.
Las bonas festas, son con-tribulacions indirectas.

TRENCA-CAPS. XARADAS.

I.
Sempre que 'l miro m' anima
lo prima:
per menjá es apetitós
lo dos:
may del mon portem darrera
tercera.
M' agradan en gran manera
per son a re alegre y viu
y son llenguatge festiu
las prima-dugas-tercera.

UN RECOLETO.

II.
Perque es hu-dos la Mercé
l' hi vaig demanar sa prima,
y ella 'm va dir:— No pot sé
perque 'n total ja m' estima.

SIR BYRON.

ANAGRAMA.

Tota barca tot total
que total en lloch evita:
componen la tot molts homes.
Ja he dit prou, are cavila.

JORDANA (A) GORI.

MUDANSA.

Ab a pèl mar veurás,
ab e sempre soch freda,
ab i pèl mitj l' arbreda
algun n' hi trobarás.
Ab o n' baurás menjat,
puig soch un fruit molt bó,
y es tombé tot ab o
lo barret que he estrenat.

UN TAPÉ Y F. DE T.

TRENCA-CLOSCAS.

NETA A RAY.

Posadas aquestas lletres en combinació, formar lo nom de un poble de la provincia de Lleйда.

SISQUET R. Y P.

LOGOGRIFO NUMÉRICH.

- 1 2 3 4 5 6 7 8.—Un país d' Europa.
- 4 2 3 4 5 6 7.—Un animal.
- 7 3 7 3 7 4.—Una montanya.
- 7 3 7 6 2.—Un carrer de Barcelona.
- 3 7 4 7.—Un animal.
- 6 2 4.—Un objecte de vidre.
- 8 7.—Nota musical.
- 2.—Una vocal.

A. CASTANYER.

ROMBO.

Primera ratlla horisontal y vertical: una lletra.—Segona: un peix.—tercera: edifici suntuós.—Cuarta: nom d' home.—Quinta: una vocal.

GEROGLÍFICH.

NO

: = +

DDD

TID

IIA

+

III

D

CII

JORDANA (A) GORI.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO.

- 1. XARADA 1.ª—Po-llas-tres.
- 2. Id. 2.ª—Am-pa-ro.
- 3. MUDANSA.—Fals-Fels-Fils.
- 4. SINONIMIA.—Font.
- 5. CONVERSA.—Horta.
- 6. ROMBO.

E
P U N
P I L O T
F U L A R I A
N O R I A
T I A
A

- 7. LOGOGRIFO NUMERICH.—Primas.
- 8. GEROGLÍFICH.—A las penas punyaladas.

LIBROS PARA AGUINALDOS Y REGALOS. Colección completa de obras económicas y de lujo, ilustradas con preciosas láminas en negro y en colores, con encuadernaciones elegantes. Se hallan de venta á todos precios, en la libreria de Lopez, Rambla del centro n.º 20.

ALMANACHS AMERICANS DE PARET.

AB XARADAS, EPÍGRAMAS, ENDEVINALLAS Y FINS GUISATTS PER LAS CUINERAS.

Gran assortit per tots los gustos y totas las fortunas. Dibujos variats, cromos perfectes, incrustacions d' or, formas distintas y elegants, tamanyos de totas classes y preus baratissims, desde 1/2 rals fins á 18. Tot aixó ho trobaran en la libreria de n Lopez, Rambla del mitj, 20. Vajin a veure'ls y se convencerán que ne exagerem.

VENTA AL PER MAJOR Y MENOR. Als correspondents s' otorgan grans rebaixas.

Barcelona. Imp. de Lluís Tasso, Arch del teatro, 21 y 23.

COMEDIA ELECTORAL.

TENORIO:—Esta silla está comprada,

hidalgo.

MEJIA:— Lo mismo digo.

CHUTI:—¡ . . . . . !